

75 jaar vrijheid

Auteur

Stichting VO-content

Team

Wikiwijs Maken Auteurs

Laatst gewijzigd

26 juni 2020

Licentie

CC Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationale licentie

Webadres

<https://maken.wikiwijs.nl/150210/>

Dit lesmateriaal is gemaakt met Wikiwijs van Kennisnet. Wikiwijs is hét onderwijsplatform waar je leermiddelen zoekt, maakt en deelt.

Inhoudsopgave

We vieren 75 jaar vrijheid!	2
Leermateriaal per vak	3
Burgerschap/Maatschappijleer	3
Duits	7
Engels	8
Geschiedenis	9
Nederlands	12
Leermateriaal per thema	15
Algemeen	15
Bevrijding	19
Dagelijks leven	22
Bezetting	25
Herdenken	28
Holocaust	31
Hongerwinter	35
Onderduiken en vluchten	36
Verzet	39
WOII in Nederlands-Indië	42
Leermateriaal per provincie	45
Drenthe	45
Friesland	48
Gelderland	52
Groningen	58
Limburg	61
Noord-Brabant	64
Noord-Holland	69
Overijssel	74
Utrecht	77
Zeeland	80
Zuid-Holland	84
Geef je mening!	89
Over VO-content	90
Over dit lesmateriaal	91

We vieren 75 jaar vrijheid!

In 2019 en 2020 herdenken we het beëindigen van de Tweede Wereldoorlog, 75 jaar geleden. We vieren dat we sindsdien weer in vrijheid leven, in het besef dat we samen verantwoordelijk zijn om vrijheid door te geven.

Voor jou als docent is dit arrangement samengesteld, met open leermaterialen die je kunt inzetten in je eigen klas. Op deze manier kan je ook met jouw leerlingen stilstaan bij 75 jaar vrijheid in Nederland.

De leermaterialen in dit arrangement zijn geordend naar vak, thema en provincie. Je kunt het inzetten bij verschillende vakken, zoals geschiedenis, burgerschap of Nederlands.

Heb je zelf leermateriaal ontwikkeld over het thema '75 jaar vrijheid' en wil je dat graag met andere docenten delen?

Neem dan [contact](#) met ons op, dan kunnen wij jouw leermateriaal hier publiceren.

Leermateriaal per vak

Burgerschap/Maatschappijleer

Lessenserie Ellis & Bernie

Ellis & Bernie is een zesdelige lessenserie over discriminatie en Jodenvervolging voor de onderbouw van het VMBO. Met dit lespakket wordt geprobeerd de belevingswereld van leerlingen te bereiken zodat zij kunnen proberen zich een voorstelling te maken van een leefwereld zonder vrijheid.

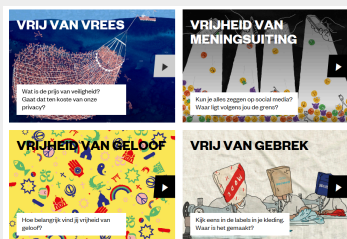
Lessenserie: Ellis & Bernie

4FREE magazine: Hoe vrij ben jij?

4FREE is een magazine met online opdrachten die gebruikt kunnen worden bij het vak burgerschap. 4FREE is gemaakt door het Nationaal Comité 4 en 5 mei met als doel ondersteuning te bieden voor het in gesprek gaan over de thema's Vrijheid en Kiezen.

4FREE magazine

Vier vrijheden - artikelen uit 4FREE

Wat is vrijheid nu precies? De Amerikaanse president Franklin D. Roosevelt benoemde in 1941 de Four Freedoms, vier vrijheden die tijdens oorlog onder druk staan: vrijheid van meningsuiting, vrijheid van religie, vrijwaring van angst en vrijwaring van gebrek. Op deze pagina vind je over deze vier vrijheden artikelen uit het 4FREE Magazine.

Artikelen 4FREE

De Tweede Wereldoorlog vanuit jong perspectief

Deze digi-opdracht hoort bij het magazine 4FREE. Wat gebeurde er ook alweer precies tijdens de Tweede Wereldoorlog? En wat herdenken en vieren we op 4 en 5 mei?

Digi-opdracht: Hoe zat het ook alweer?

Hoe denk jij over vrijheid?

Deze digi-opdracht hoort bij het magazine 4FREE. Welke prijs ben jij bereid te betalen voor vrijheid? Ga met elkaar in gesprek en ontdek elkaars standpunten.

Digi-opdracht: Hoe denk jij over vrijheid?

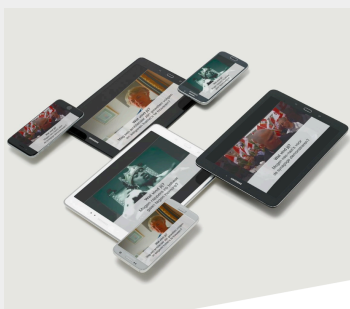

Situatiekaarten Vooroordelen & Discriminatie

Met deze kaarten breng je op een veilige manier het gesprek over vooroordelen en discriminatie op gang. Leerlingen rangschikken zelf in groepjes de verschillende situaties van discriminatie en krijgen al doende meer inzicht in het ontstaan van vooroordelen.

anne frank
stichting

Situatiekaarten

Free2Choose?!

Mag een politieagent tijdens zijn werk een tulband dragen? Mogen neonazi's voor een synagoge demonstreren? Ga met leerlingen in debat aan de hand van verschillende korte filmpjes over botsende grondrechten. Er is een volledige, digitale les beschikbaar met verwerkingsopdrachten.

anne frank
stichting

Nationaal Monument Oranjestraat*

Het Oranjestraat was de bijnaam van de Scheveningse gevangenis tijdens de Tweede Wereldoorlog. In deze les ontdekken leerlingen aan de hand van tien verhalen van echte gevangenen de geschiedenis van het Oranjestraat. Het materiaal is geschikt voor leerjaar 3 van het vmbo/havo/vweo. De les kan goed worden gecombineerd met een bezoek aan het museum.

Lesbrief: Nationaal Monument
Oranjestraat

*Cultuur
menu*

* De deelnemende musea gaan vanaf 20 november 2020 weer door met het geven van de Cultuurmenu VO lessen. Alle cultuurmenulessen worden gegeven met inachtneming van de RIVM coronamaatregelen. Ook de busmaatschappij houdt zich hieraan. U kunt nog lessen boeken tot en met **eind juni 2021**. Op www.cultuurmenu.nl staat alle informatie.

Drillingsberichte

De Drillingsberichten zijn brieven die tussen 1937 en 1944 werden geschreven door Felix Oestreicher, vader van drie jonge meisjes. Hij stuurde deze brieven om familieleden, juist in de tijd van vlucht en onderduiken tijdens de Tweede Wereldoorlog, op de hoogte te houden van het gezinsleven.

Lessen: Drillingsberichte (A2-B1)

Wer ist Anne Frank?

De video "Wer ist Anne Frank" beschrijft in het kort het leven van Anne Frank, van haar leven in Duitsland, de vlucht naar Nederland, de onderduik in het Achterhuis, het schrijven van haar dagboek en de deportatie van haar en haar gezinsleden. Naast de video staat er ook een tekstuele samenvatting van het leven van Anne Frank op de pagina.

Video: Wer ist Anne Frank?

anne frank
stichting

Leermateriaal gedicht 'Todesfuge'

Vakoverstijgend leermateriaal rondom het gedicht *Todesfuge* van de joodse Duitse dichter Paul Celan. Het materiaal omvat een werkschrift met bijbehorende online-verdiepingsopdrachten en achtergrondinformatie voor leerlingen in de bovenbouw van het VO. Het materiaal is geschikt voor de lessen Duits, Nederlands, Geschiedenis, Maatschappijleer CKV en Muziek. Gedicht: Todesfuge (verschillende vertalingen)

Introductie werkschrift door Adriaan van Dis

Werkschrift: Todesfuge

13 in de oorlog: Engeland

Lisa Wade gaat in Londen op zoek naar plaatsen die van belang waren voor de Nederlanders die hier tijdens de oorlog verbleven. In '13 in de oorlog' gaat het deze keer over de Nederlandse waaghalzen, die tijdens de bezetting naar het vrije Engeland vluchten.

13 in de oorlog: Engeland

Who was Anne Frank?

De video "Who was Anne Frank" beschrijft in het kort het leven van Anne Frank, van haar leven in Duitsland, de vlucht naar Nederland, de onderduik in het Achterhuis, het schrijven van haar dagboek en de deportatie van haar en haar gezinsleden. Naast de video staat er ook een tekstuele samenvatting van het leven van Anne Frank op de pagina.

Video: Who was Anne Frank?

anne frank
stichting

Tweede Wereldoorlog

In deze opdracht leren leerlingen over de verloop van de Tweede Wereldoorlog. Hoe begon deze oorlog en welke gebeurtenissen hebben het verloop ervan bepaald? De opdracht kan worden afgesloten met een toets of het maken van een tijdlijn.

vmbo-kgt12

hv123

Duitse bezetting

Deze opdracht gaat over de Duitse bezetting van Nederland. Hoe raakte ons land bij de oorlog betrokken en welke gevolgen had dat voor de Nederlanders? De opdracht kan worden afgesloten met een toets of het maken van een quiz.

vmbo-kgt12

hv123

Lessenserie Ellis & Bernie

Ellis & Bernie is een zesdelige lessenserie over discriminatie en Jodenvervolging voor de onderbouw van het VMBO. Met dit lespakket wordt geprobeerd de belevingswereld van leerlingen te bereiken zodat zij kunnen proberen zich een voorstelling te maken van een leefwereld zonder vrijheid.

Lessenserie: Ellis & Bernie

Duitsland valt Nederland binnen

Op 10 mei 1940 valt Duitsland Nederland binnen. Het Nederlandse leger vecht uit alle macht terug, maar na een paar dagen is Rotterdam verwoest en geeft Nederland zich over.

Duitsland valt Nederland binnen

13 in de oorlog: De bezetting

13 in de oorlog neemt je mee terug naar de Tweede Wereldoorlog en vertelt wat er allemaal gebeurde en hoe het is om tijdens de oorlog op te groeien. Kan jij het je voorstellen? De 13 filmpjes zijn geschikt voor leerlingen van 12-15 jaar.

13 in de oorlog

Thuis is Ver Weg

Hoe verliep de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië? Hoe ervaarde je als kind de oorlog? En, welke verhalen worden doorgegeven aan volgende generaties? Het zijn vragen die centraal staan in Thuis is ver weg. In dit lesmateriaal gaan leerlingen aan de slag met de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië en hun eigen familiegeschiedenis.

Indisch Herinneringscentrum
DEN HAAG

Handleiding
(dig.)

Filmfragmenten

Werkbladen

Werkbladen (print)

Nationaal Monument Oranjestad*

Het Oranjestad was de bijnaam van de Scheveningse gevangenis tijdens de Tweede Wereldoorlog. In deze les ontdekken leerlingen aan de hand van tien verhalen van echte gevangenen de geschiedenis van het Oranjestad. Het materiaal is geschikt voor leerjaar 3 van het vmbo/havo/vweo. De les kan goed worden gecombineerd met een bezoek aan het museum.

Cultuur
menu

Leesbrief: Nationaal Monument
Oranjestad

* De deelnemende musea gaan vanaf 20 november 2020 weer door met het geven van de Cultuurmenu VO lessen. Alle cultuurmenulessen worden gegeven met inachtneming van de RIVM coronamaatregelen. Ook de busmaatschappij houdt zich hieraan. U kunt nog lessen boeken tot en met **eind juni 2021**. Op www.cultuurmenu.nl staat alle informatie.

Een brief aan Anne Frank

In deze opdracht onderzoeken leerlingen het leven en het dagboek van Anne Frank. De opdracht wordt afgesloten met het schrijven van een brief aan Anne Frank.

vmbo-kgt12

hv12

Leermateriaal gedicht 'Todesfuge'

Vakoverstijgend leermateriaal rondom het gedicht *Todesfuge* van de joodse Duitse dichter Paul Celan. Het materiaal omvat een werkschrift met bijbehorende online-verdiepingsopdrachten en achtergrondinformatie voor leerlingen in de bovenbouw van het VO. Het materiaal is geschikt voor de lessen Duits, Nederlands, Geschiedenis, Maatschappijleer CKV en Muziek.

Gedicht: *Todesfuge*
(verschillende vertalingen)
Introductie werkschrift door Adriaan van Dis
Werkschrift: *Todesfuge*

**Radboud
Universiteit**

Hoe denk jij over vrijheid?

Deze digi-opdracht hoort bij het magazine 4FREE. Welke prijs ben jij bereid te betalen voor vrijheid? Ga met elkaar in gesprek en ontdek elkaars standpunten.

Digi-opdracht: Hoe denk jij over vrijheid?

Free2Choose?!

Mag een politieagent tijdens zijn werk een tulband dragen? Mogen neonazi's voor een synagoge demonstreren? Ga met leerlingen in debat aan de hand van verschillende korte filmpjes over botsende grondrechten. Er is een volledige, digitale les beschikbaar met verwerkingsopdrachten.

Free2Choose?!

anne frank
stichting

Leermateriaal per thema

Algemeen

Tweede Wereldoorlog

In deze opdracht leren leerlingen over de verloop van de Tweede Wereldoorlog. Hoe begon deze oorlog en welke gebeurtenissen hebben het verloop ervan bepaald? De opdracht kan worden afgesloten met een toets of het maken van een tijdlijn.

vmbo-kgt12

hv123

Tijdlĳn Tweede Wereldoorlog

In deze interactieve tijdlijn van de Tweede Wereldoorlog in Nederland kun je zien welke gebeurtenissen belangrijk zijn geweest in de oorlog en hoe het de levens van de mensen heeft beĳnvloed. In de tijdlijnen zitten tekst, audiofragmenten en video verborgen met meer uitleg en informatie bij de onderwerpen.

Interactieve tijdlijn WO-2

Jong in de oorlog

In deze les voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs leren leerlingen aan de hand van historisch bronmateriaal over het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog. Leerlingen krijgen verschillende bronnen aangeboden en leren verbanden leggen tussen gebeurtenissen.

Jong in de oorlog

Histoclips: De Tweede Wereldoorlog

Sinds zijn aantreden als kanselier van Duitsland werkte Hitler aan plannen om van zijn land een supermacht te maken, het Derde Rijk. Alle Duits sprekende Europeanen zouden daarin moeten worden verenigd. Voor dit doel werd het leger versterkt.

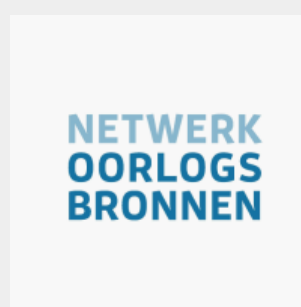
Histoclips: De Tweede Wereldoorlog

Netwerk Oorlogsbronnen: WOII in Nederland

Op deze website komt het aanbod aan bronnen uit en over de Tweede Wereldoorlog bij elkaar. Er is materiaal te vinden van honderden archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken uit heel Nederland. Je kunt zoeken op type materiaal, thema, plaats, datum en organisatie.

Bronnen: WOII in Nederland

Over de oorlog

De website van het Verzetsmuseum bevat veel informatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland, Nederlands-Indië, Suriname, de Antillen en Aruba in het algemeen. Daarnaast kunnen 15 thema's rondom de oorlog specifiek bestudeerd worden. Elk thema bevat tekstuele uitleg, bronnen en vragen.

Bronnen: Over de oorlog

Tweede Wereldoorlog - dossier van Beeld en Geluid

Dossiers over de Tweede Wereldoorlog met video's, samengesteld door het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid. Per dossier is bronmateriaal te vinden over specifieke thema's, van NSB propaganda, tot de beroemde Westerborkfilm tot amateurbeelden over de bevrijding.

Bronnen: Tweede Wereldoorlog in Beeld en Geluid

Bevrijding

Vrijheid

In deze module is er aandacht voor de bevrijding van Nederland na de Tweede Wereldoorlog. Er wordt stil gestaan bij wat vrijheid nu eigenlijk betekent.

Les: Vrijheid

13 in de oorlog: Bevrijding

Lisa Wade is in Wageningen op de plek waar de onderhandelingen over vrede in Nederland plaatsvonden. In Hotel de Wereld zit ze aan de tafel waar die besprekingen plaats hadden. Als de overgave van de Duitse troepen in Nederland is getekend, viert het hele land feest.

13 in de oorlog: Bevrijding

NOS journaal: 75 jaar bevrijding

De NOS brengt je 75 jaar terug in de tijd. Op deze website kun je de bevrijding van Nederland van dag tot dag volgen. Deze berichten zijn geschikt voor leerlingen in de bovenbouw van havo en vwo.

NOS journaal

NOS jeugdjournaal: 75 jaar bevrijding

Het NOS jeugdjournaal brengt je 75 jaar terug in de tijd. Op deze website kun je de bevrijding van Nederland van dag tot dag volgen. De berichten zijn geschikt voor leerlingen in het vmbo en de onderbouw van havo/vwo.

NOS Jeugdjournaal

Dagelijks leven

DAGELIJKS LEVEN TIJDENS DE TWEEDE WERELDOORLOG

Dagelijks leven in de Tweede Wereldoorlog

Deze amateurbeelden geven een inkijkje in het dagelijks leven er uit tijdens de bezetting. Je ziet wat mensen in hun vrije tijd deden en wat er veranderde in de loop der jaren.

Bronnen: Dagelijks leven in WOII

IN BEELD EN GELUID

Rotterdamers in de oorlog

Rotterdamers in de oorlog

Digiles over hoe Rotterdamers WO2 hebben ervaren. De lesonderdelen zijn ingedeeld op thema, van de inval tot verzet tot het dagelijks leven. De informatie in de lessen is voorzien van dagboekfragmenten, foto's, bijzondere objecten en krantenknipsels.

Digiles: Rotterdamers in de oorlog

Stadsarchief
Rotterdam

Tweede Wereldoorlog - dossier van Beeld en Geluid

Dossiers over de Tweede Wereldoorlog met video's, samengesteld door het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid. Per dossier is bronmateriaal te vinden over specifieke thema's, van NSB propaganda, tot de beroemde Westerborkfilm tot amateurbeelden over de bevrijding.

Bronnen: Tweede Wereldoorlog in Beeld en Geluid

IN BEELD EN GELUID

Netwerk Oorlogsbronnen: WOII in Nederland

Op deze website komt het aanbod aan bronnen uit en over de Tweede Wereldoorlog bij elkaar. Er is materiaal te vinden van honderden archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken uit heel Nederland. Je kunt zoeken op type materiaal, thema, plaats, datum en organisatie.

Bronnen: WOII in Nederland

**NETWERK
OORLOGS
BRONNEN**

Bezetting

Duitse bezetting

Deze opdracht gaat over de Duitse bezetting van Nederland. Hoe raakte ons land bij de oorlog betrokken en welke gevolgen had dat voor de Nederlanders? De opdracht kan worden afgesloten met een toets of het maken van een quiz.

vmbo-kgt12

hv123

Digitale les De Ontdekking

In deze les ontvouwt het stripverhaal van het gezin van Dort zich tegen de achtergrond van de Duitse bezetting. De hoofdpersonen en hun keuzes tijdens de oorlog vormen de rode draad.

Les: De Ontdekking

Docentenhandleiding

vmbo

Docentenhandleiding hv

anne frank
stichting

Duitsland valt Nederland binnen

Op 10 mei 1940 valt Duitsland Nederland binnen. Het Nederlandse leger vecht uit alle macht terug, maar na een paar dagen is Rotterdam verwoest en geeft Nederland zich over.

Duitsland valt Nederland binnen

13 in de oorlog: De bezetting

Vanaf nu zijn de Duitsers de baas in Nederland. In deze aflevering laat Lisa Wade zien dat ook tijdens de oorlog het gewone leven doorgaat. Zo moet Hans (13 jaar, Amsterdam) nu Duitse woordjes leren voor een proefwerk. Tot groot ongenoegen van zijn vader, die de Duitsers maar niet kan vergeven dat ze Rotterdam hebben platgebombardeerd.

13 in de oorlog: De

Nationaal Monument Oranjestraat 100*

Het Oranjestraat 100 was de bijnaam van de Scheveningse gevangenis tijdens de Tweede Wereldoorlog. In deze les ontdekken leerlingen aan de hand van tien verhalen van echte gevangenen de geschiedenis van het Oranjestraat 100. Het materiaal is geschikt voor leerjaar 3 van het vmbo/havo/vweo. De les kan goed worden gecombineerd met een bezoek aan het museum.

Lesbrief: Nationaal Monument
Oranjestraat 100

*Cultuur
menu*

* De deelnemende musea gaan vanaf 20 november 2020 weer door met het geven van de Cultuurmenu VO lessen. Alle cultuurmenulessen worden gegeven met inachtneming van de RIVM coronamaatregelen. Ook de busmaatschappij houdt zich hieraan. U kunt nog lessen boeken tot en met **eind juni 2021**. Op www.cultuurmenu.nl staat alle informatie.

Herdenken

Wordt Gemist

Met de online leeromgeving Wordt gemist bereiden leerlingen zich voor op de herdenkingen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze doen dit door het uitvoeren van onderzoek naar lokale geschiedenis en levensverhalen. Wordt gemist kan ook worden ingezet in de lessen over de Holocaust of als voorbereiding op een bezoek aan een museum, monument of herinneringscentrum.

Leeromgeving: Wordt Gemist

Adopteer een monument

Met het project Adopteer een monument gaat de lokale oorlogsgeschiedenis voor kinderen leven: ze ontdekken het verhaal achter een oorlogsmonument in hun buurt. Ze leren wat herdenken is en waarom het belangrijk is om de verhalen uit de oorlog door te geven

Project: Adopteer een monument

Herdenken en rituelen

In deze module is er aandacht voor de Nationale Herdenking op de Dam en de rituelen die bij herdenken horen.

Les: Herdenken en rituelen

Monumenten

In deze module wordt stil gestaan bij wat er in de Tweede Wereldoorlog is gebeurd en welke soorten monumenten we voor verschillende groepen slachtoffers kennen in Nederland.

Les: Monumenten

Holocaust

Een brief aan Anne Frank

In deze opdracht onderzoeken leerlingen het leven en het dagboek van Anne Frank. De opdracht wordt afgesloten met het schrijven van een brief aan Anne Frank.

vmbo-kgt12

hv12

Lessenserie Ellis & Bernie

Ellis & Bernie is een zesdelige lessenserie over discriminatie en Jodenvervolging voor de onderbouw van het VMBO. Met dit lespakket wordt geprobeerd de belevingswereld van leerlingen te bereiken zodat zij kunnen proberen zich een voorstelling te maken van een leefwereld zonder vrijheid.

Lessenserie: Ellis & Bernie

Leermateriaal gedicht 'Todesfuge'

Vakoverstijgend leermateriaal rondom het gedicht *Todesfuge* van de joodse Duitse dichter Paul Celan. Het materiaal omvat een werkschrift met bijbehorende online-verdiepingsopdrachten en achtergrondinformatie voor leerlingen in de bovenbouw van het VO. Het materiaal is geschikt voor de lessen Duits, Nederlands, Geschiedenis, Maatschappijleer CKV en Muziek. Gedicht: Todesfuge (verschillende vertalingen)

Introductie werkschrift door Adriaan van Dis

Werkchrift: Todesfuge

**Radboud
Universiteit**

Wordt Gemist

Met de online leeromgeving Wordt gemist bereiden leerlingen zich voor op de herdenkingen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze doen dit door het uitvoeren van onderzoek naar lokale geschiedenis en levensverhalen. Wordt gemist kan ook worden ingezet in de lessen over de Holocaust of als voorbereiding op een bezoek aan een museum, monument of herinneringscentrum.

Modules: Wordt Gemist

13 in de oorlog: Joden

13 in de oorlog neemt je mee terug naar de Tweede Wereldoorlog en vertelt wat er allemaal gebeurde en hoe het is om tijdens de oorlog op te groeien. Kan jij het je voorstellen?

Lisa Wade bezoekt het Anne Frank huis waar acht onderduikers twee jaar lang ondergedoken hebben gezeten.

13 in de oorlog: Joden

anne frank
stichting

Antisemitisme

Werkvorm over antisemitisme

In deze werkvorm onderzoeken leerlingen aan de hand van een video de geschiedenis en actualiteit van antisemitisme. Er worden diverse leestips gegeven om met de video aan de slag te gaan.

Werkvorm: Antisemitisme

**anne frank
stichting**

Sporen van de Holocaust in Sobibor

NOOIT VOLTOOID VERLEDEN

Nooit Voltooid Verleden is een digitale lesbrief, geschikt voor bovenbouw vmbo en onderbouw havo en vwo, ter voorbereiding op een bezoek aan een voormalig concentratiekamp in Nederland, een oorlogs- of verzetsmuseum of een voormalige synagoge in uw regio, of als voorbereiding op een bezoek van een gastspreker.

Lessen: Nooit Voltooid Verleden

Digitale les De Zoektocht

Aan de hand van een strip leren de leerlingen in de lessenserie 'De Zoektocht' de belangrijkste feiten van de Holocaust en de jodenvervolgving kennen. De les is in eerste plaats bedoeld voor de tweede en derde klassen van het voorgezet onderwijs.

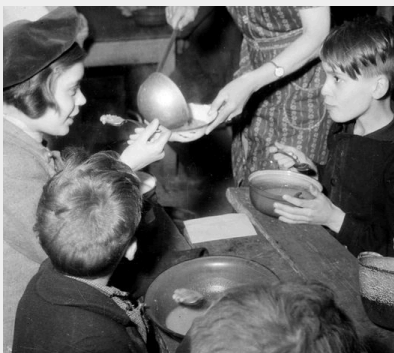
anne frank
stichting

Les: De Zoektocht

Docentenhandleiding

Hongerwinter

13 in de oorlog: Hongerwinter

In de Hongerwinter van 1944 is er in grote delen van Nederland een groot tekort aan voedsel. Duizenden mensen, vaak kinderen trekken er daarom dagelijks op uit op zoek naar voedsel. Ook Marie (12 jaar, Den Haag) gaat met haar broertje op zware hongertocht om wat spullen te ruilen voor iets eetbaars.

13 in de oorlog: Hongerwinter

Hongertochten

Omdat er tijdens de hongerwinter bijna geen eten is, trekken mensen naar het platteland om eten te zoeken. Ze ruilen hun bezittingen voor een stuk kaas of wat eieren. Veel mensen overleven de hongertochten niet.

Hongertochten

Onderduiken en vluchten

Lessenserie Ellis & Bernie

Ellis & Bernie is een zesdelige lessenserie over discriminatie en Jodenvervolging voor de onderbouw van het VMBO. Met dit lespakket wordt geprobeerd de belevingswereld van leerlingen te bereiken zodat zij kunnen proberen zich een voorstelling te maken van een leefwereld zonder vrijheid.

Lessenserie: Ellis & Bernie

Over de oorlog

Over de oorlog

De website van het Verzetsmuseum bevat veel informatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland, Nederlands-Indië, Suriname, de Antillen en Aruba in het algemeen. Daarnaast kunnen 15 thema's rondom de oorlog specifieker bestudeerd worden. Elk thema bevat tekstuele uitleg, bronnen en vragen.

Bronnen: Over de oorlog

Wordt Gemist

Met de online leeromgeving Wordt gemist bereiden leerlingen zich voor op de herdenkingen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze doen dit door het uitvoeren van onderzoek naar lokale geschiedenis en levensverhalen. Wordt gemist kan ook worden ingezet in de lessen over de Holocaust of als voorbereiding op een bezoek aan een museum, monument of herinneringscentrum.

Leeromgeving: Wordt Gemist

Netwerk Oorlogsbronnen: WOII in Nederland

Op deze website komt het aanbod aan bronnen uit en over de Tweede Wereldoorlog bij elkaar. Er is materiaal te vinden van honderden archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken uit heel Nederland. Je kunt zoeken op type materiaal, thema, plaats, datum en organisatie.

Bronnen: WOII in Nederland

**NETWERK
OORLOGS
BRONNEN**

Verzet

Het Verzet

In deze les voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs leren leerlingen aan de hand van historisch bronmateriaal over het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog. Leerlingen krijgen verschillende bronnen aangeboden en leren verbanden leggen tussen gebeurtenissen.

Les: Verzet

Kaart van Verzet

De Kaart van Verzet geeft in een impressie van verzetsverhalen uit heel Nederland. Van illegaal koerieren tot het regelen van onderduikadressen en van gewapende overvallen tot het vervalsen van persoonsbewijzen. Je kunt filteren op datum en locatie.

Bronnen: Kaart van Verzet

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

13 in de oorlog: Gewapend verzet

In deze aflevering laat Lisa Wade zien hoe verzetsmensen persoonsbewijzen, bonkaarten en vergunningen namaakten, om ondergedoken mensen te helpen. Mensen in het verzet pleegden ook overvallen op distributiekantoren om aan echte voedselbonnen te komen. Soms ging dat heel erg fout...

13 in de oorlog: Gewapend verzet

13 in de oorlog: Verraad en verzet

In deze aflevering gaat Lisa Wade naar de voormalige dodencel van de Scheveningse strafgevangenis waar duizenden verzetsmensen hun laatste nacht hebben doorgebracht.

ntr:
schooltv

13 in de oorlog: Verraad en verzet

Bij het verzet

Niet iedereen gaf zich tijdens de Tweede Wereldoorlog zomaar gewonnen aan de Duitsers. Sommige mensen gingen in verzet. Ze drukten stiekem krantjes of plakten posters tegen de Duitsers. Maar als je gepakt werd, hadden de Duitsers geen genade.

ntr:
schooltv

Bij het verzet

Over de oorlog

Over de oorlog

De website van het Verzetsmuseum bevat veel informatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Daarnaast kunnen 15 thema's rondom de oorlog specifieker bestudeerd worden. De thema's klein en gewapend verzet worden uitgebreid behandeld. Elk thema bevat tekstuele uitleg, bronnen en vragen.

VERZETS
RESISTANCE
MUSEUM

Bronnen: Over de oorlog

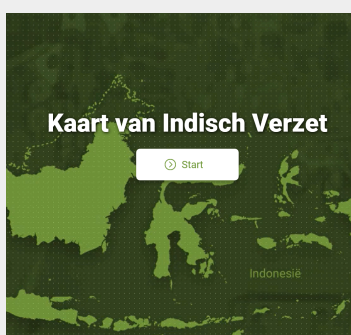

Thuis is Ver Weg

Hoe verliep de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië? Hoeervaarde je als kind de oorlog? En, welke verhalen worden doorgegeven aan volgende generaties? Het zijn vragen die centraal staan in Thuis is ver weg. In dit lesmateriaal gaan leerlingen aan de slag met de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië en hun eigen familiegeschiedenis.

Handleiding (dig.)   Filmfragmenten   Werkbladen (print)   Werkbladen

Indisch Herinneringscentrum
DEN HAAG

Kaart van Indisch Verzet

De Kaart van Indisch Verzet geeft in een impressie van verzetsverhalen in Nederlands-Indië. Van sabotage van het werk in de interneringskampen tot gewapend verzet in de jungle. Je kunt filteren op datum en locatie.

Bronnen: Kaart van Indisch Verzet

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

13 in de oorlog: Nederlands-Indië

13 in de oorlog neemt je mee terug naar de Tweede Wereldoorlog. In 1942 wordt Nederlands-Indië bezet door het Japanse leger. Voor de Japanners is er geen plaats meer in het land voor blanke mensen of voor mensen met een gemengde afkomst. Joop en Karin zijn allebei van gemengde afkomst en vertellen over hun ervaringen tijdens de oorlog.

13 in de oorlog: Nederlands-Indië

ntr:
schooltv

Nederlands-Indië in oorlogstijd

De Japanners onderwerpen Nederlands-Indië aan hun gewelddadige regime. Duizenden Nederlanders en Indonesiërs sterven in Japanse werkkampen. Tot 2 Amerikaanse atoombommen op Japan een eind maken aan de Tweede Wereldoorlog, ook in Nederlands-Indië.

Nederlands-Indië in oorlogstijd

Indië in Multiperspectief

Indië in Multiperspectief maakt historische bronnen over Nederlands-Indië toegankelijk en geeft handvatten om hiermee in de klas aan de slag te gaan. Het doel is om samen met leerlingen inzicht te krijgen in de gedeelde geschiedenis van Indonesië en Nederland. Hierbij worden gebeurtenissen in deze gedeelde geschiedenis vanuit verschillende visies, standpunten en perspectieven benaderd.

Project: Indië in Multiperspectief

Museum Sophiahof/Indisch Herinneringscentrum*

Leerlingen leren meer over de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog voor een van de Nederlandse koloniën. Ze krijgen inzicht in de verschillende motieven om te migreren en kunnen aan het einde van de les reflecteren op hoe mensen naar elkaar kijken en hoe er naar zichzelf gekeken wordt. Deze les is geschikt voor leerjaar 2 van het VO en is ontwikkeld ter voorbereiding op een museumbezoek.

Leesbrief: Museum Sophiahof / Indisch Herinneringscentrum

* De deelnemende musea gaan vanaf 20 november 2020 weer door met het geven van de Cultuurmenu VO lessen. Alle cultuurmenulessen worden gegeven met inachtneming van de RIVM coronamaatregelen. Ook de busmaatschappij houdt zich hieraan. U kunt nog lessen boeken tot en met **eind juni 2021**. Op www.cultuurmenu.nl staat alle informatie.

Leermateriaal per provincie

Drenthe

Drenthe - Selectie films uit WOII

Op 10 mei 1940 vielen Duitse troepen Drenthe binnen. Voor veel Drenten ging het leven door, zo goed en zo kwaad als het ging. In Drenthe zijn tijdens de oorlog stiekem filmopnames gemaakt. Van de bevrijding zijn meer filmfragmenten bekend.

Films: WOII in Drenthe

Kaart van Verzet

De Kaart van Verzet geeft in een impressie van verzetsverhalen uit heel Nederland. Van illegaal koerieren tot het regelen van onderduikadressen en van gewapende overvallen tot het vervalsen van persoonsbewijzen. Je kunt filteren op datum en locatie.

Bronnen: Kaart van Verzet

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Netwerk Oorlogsbronnen: WOII in Nederland

Op deze website komt het aanbod aan bronnen uit en over de Tweede Wereldoorlog bij elkaar. Er is materiaal te vinden van honderden archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken uit heel Nederland. Je kunt zoeken op type materiaal, thema, plaats, datum en organisatie.

Bronnen: WOII in Nederland

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Wordt Gemist

Met de online leeromgeving Wordt gemist bereiden leerlingen zich voor op de herdenkingen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze doen dit door het uitvoeren van onderzoek naar lokale geschiedenis en levensverhalen. Wordt gemist kan ook worden ingezet in de lessen over de Holocaust of als voorbereiding op een bezoek aan een museum, monument of herinneringscentrum.

Leeromgeving: Wordt Gemist

De bevrijding in je buurt

Amateurfilmers hebben de gebeurtenissen tijdens de Bevrijding van hun stad op film vastgelegd. Hun emotionele betrokkenheid zie je terug in de beelden. Op deze website vind je een chronologisch overzicht van de Bevrijding van Nederland.

Bronnen: De bevrijding in je buurt

Over de oorlog

Over de oorlog

De website van het Verzetsmuseum bevat veel informatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Daarnaast kunnen 15 thema's rondom de oorlog specifiek bestudeerd worden. De thema's klein en gewapend verzet worden uitgebreid behandeld. Elk thema bevat tekstuele uitleg, bronnen en vragen.

Bronnen: Over de oorlog

VERZETS
RESISTANCE
MUSEUM

Sporen van WWII: Webquest Friesland

Welkom bij de webquest *Sporen van WWII*. Ben je klaar voor een zoektocht naar sporen van de Tweede Wereldoorlog in je eigen provincie?

vmbo

havo/vwo

Fries Film Archief - 75 jaar vrijheid

Het Fries Film Archief heeft een brede collectie oorlogs- en bevrijdingsfilms gedigitaliseerd. Speciaal voor het thema 75 jaar vrijheid hebben ze op YouTube verschillende afspeellijsten samengesteld die in de klas gebruikt kunnen worden. De video's beslaan de hele provincie Friesland, van Ee tot Nijland en van Leeuwarden tot Heerenveen.

Films: 75 jaar vrijheid

De bevrijding in je buurt

Amateurfilmers hebben de gebeurtenissen tijdens de Bevrijding van hun stad op film vastgelegd. Hun emotionele betrokkenheid zie je terug in de beelden. Op deze website vind je een chronologisch overzicht van de Bevrijding van Nederland.

Bronnen: De bevrijding in je buurt

Netwerk Oorlogsbronnen: WOII in Nederland

Op deze website komt het aanbod aan bronnen uit en over de Tweede Wereldoorlog bij elkaar. Er is materiaal te vinden van honderden archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken uit heel Nederland. Je kunt zoeken op type materiaal, thema, plaats, datum en organisatie.

Bronnen: WOII in Nederland

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Kaart van Verzet

De Kaart van Verzet geeft in een impressie van verzetsverhalen uit heel Nederland. Van illegaal koerieren tot het regelen van onderduikadressen en van gewapende overvallen tot het vervalsen van persoonsbewijzen. Je kunt filteren op datum en locatie.

Bronnen: Kaart van Verzet

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Wordt Gemist

Met de online leeromgeving Wordt gemist bereiden leerlingen zich voor op de herdenkingen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze doen dit door het uitvoeren van onderzoek naar lokale geschiedenis en levensverhalen. Wordt gemist kan ook worden ingezet in de lessen over de Holocaust of als voorbereiding op een bezoek aan een museum, monument of herinneringscentrum.

Leeromgeving: Wordt Gemist

Over de oorlog

Over de oorlog

De website van het Verzetsmuseum bevat veel informatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Daarnaast kunnen 15 thema's rondom de oorlog specifiek bestudeerd worden. De thema's klein en gewapend verzet worden uitgebreid behandeld. Elk thema bevat tekstuele uitleg, bronnen en vragen.

Bronnen: Over de oorlog

VERZETS
RESISTANCE
MUSEUM

Digitale Scheurkalender: Gelderland Herdenkt

In de Digitale Scheurkalender vind je kort, krachtig en visueel lesmateriaal over de oorlog in de provincie Gelderland. Je kunt slechts een klein deel behandelen, of alle onderwerpen. Ga naar de website en voer hier het wachtwoord 'herdenken' in om toegang te krijgen tot dit materiaal.

Lesmateriaal: Gelderland Herdenkt

Geschiedenislokaal: Tweede Wereldoorlog in Nijmegen

Het Regionaal Archief Nijmegen heeft een selectie van bronnen gemaakt die gaan over de Tweede Wereldoorlog in Nijmegen. Hiermee kun je als docent zelf aan de slag, bijvoorbeeld als aanvulling op de les of door zelf lesmateriaal te maken. Voorbeelden van bronnen zijn foto's, pamfletten, posters en andere documenten zoals een kaart van de verwoestingen in 1944-1945. Iedere bron bevat een korte uitleg en informatie over de herkomst en je kunt bronnen filteren op onderwerp.

Bronnen: Tweede Wereldoorlog in Nijmegen

13 in de oorlog: Arnhem

Lisa Wade beschrijft de gevolgen van het mislukken van de slag om Arnhem. Samen met zijn opa houdt Joost (10 jaar, Arnhem) nauwgezet de razendsnelle opmars van de geallieerden bij.

13 in de oorlog: Arnhem

Lessenserie Apeldoorn

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding.

Lessenserie: Apeldoorn

Een brug te ver (Arnhem)

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding.

Lessenserie: Een brug te ver

Lessenserie Beuningen

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding.

Lessenserie: Beuningen

Slag om de Ginkelse Heide (Ede)

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding. Lessenserie: Slag om de Ginkelse Heide

Lessenserie Heumen

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding.

Lessenserie: Heumen

Jan van Hoof (Nijmegen)

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding.

Lessenserie: Jan van Hoof

Het Verscholen Dorp (Vierhouten)

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding.

Lessenserie: Vierhouten

Lessenserie Wijchen

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding.

Lessenserie: Wijchen

Netwerk Oorlogsbronnen: WOII in Nederland

Op deze website komt het aanbod aan bronnen uit en over de Tweede Wereldoorlog bij elkaar. Er is materiaal te vinden van honderden archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken uit heel Nederland. Je kunt zoeken op type materiaal, thema, plaats, datum en organisatie.

Bronnen: WOII in Nederland

Kaart van Verzet

De Kaart van Verzet geeft in een impressie van verzetsverhalen uit heel Nederland. Van illegaal koerieren tot het regelen van onderduikadressen en van gewapende overvallen tot het vervalsen van persoonsbewijzen. Je kunt filteren op datum en locatie.

Bronnen: Kaart van Verzet

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Wordt Gemist

Met de online leeromgeving Wordt gemist bereiden leerlingen zich voor op de herdenkingen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze doen dit door het uitvoeren van onderzoek naar lokale geschiedenis en levensverhalen. Wordt gemist kan ook worden ingezet in de lessen over de Holocaust of als voorbereiding op een bezoek aan een museum, monument of herinneringscentrum.

Leeromgeving: Wordt Gemist

Over de oorlog

Over de oorlog

De website van het Verzetsmuseum bevat veel informatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Daarnaast kunnen 15 thema's rondom de oorlog specifiek bestudeerd worden. De thema's klein en gewapend verzet worden uitgebreid behandeld. Elk thema bevat tekstuele uitleg, bronnen en vragen.

Bronnen: Over de oorlog

VERZETS
RESISTANCE
MUSEUM

De bevrijding in je buurt

Amateurfilmers hebben de gebeurtenissen tijdens de Bevrijding van hun stad op film vastgelegd. Hun emotionele betrokkenheid zie je terug in de beelden. Op deze website vind je een chronologisch overzicht van de Bevrijding van Nederland.

Bronnen: De bevrijding in je buurt

IN BEELD & GELUID

Netwerk Oorlogsbronnen: WOII in Nederland

Op deze website komt het aanbod aan bronnen uit en over de Tweede Wereldoorlog bij elkaar. Er is materiaal te vinden van honderden archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken uit heel Nederland. Je kunt zoeken op type materiaal, thema, plaats, datum en organisatie.

Bronnen: WOII in Nederland

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Kaart van Verzet

De Kaart van Verzet geeft in een impressie van verzetsverhalen uit heel Nederland. Van illegaal koerieren tot het regelen van onderduikadressen en van gewapende overvallen tot het vervalsen van persoonsbewijzen. Je kunt filteren op datum en locatie.

Bronnen: Kaart van Verzet

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Wordt Gemist

Met de online leeromgeving Wordt gemist bereiden leerlingen zich voor op de herdenkingen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze doen dit door het uitvoeren van onderzoek naar lokale geschiedenis en levensverhalen. Wordt gemist kan ook worden ingezet in de lessen over de Holocaust of als voorbereiding op een bezoek aan een museum, monument of herinneringscentrum.

Modules: Wordt Gemist

Over de oorlog

Over de oorlog

De website van het Verzetsmuseum bevat veel informatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Daarnaast kunnen 15 thema's rondom de oorlog specifiek bestudeerd worden. De thema's klein en gewapend verzet worden uitgebreid behandeld. Elk thema bevat tekstuele uitleg, bronnen en vragen.

Bronnen: Over de oorlog

**VERZETS
RESISTANCE
MUSEUM**

Ramvrie - Helemaal vrij!

Vrijheid is niet alleen vrij van oorlog, maar ook vrij van denken, van reizen, van gezindheid, van gender, van relaties, van meningsuiting en meer. Team RamVrie wil dat verhaal overbrengen aan jonge mensen door middel van een oer-Nederlands spel ... het kwartetspel. Daarnaast zijn er ook lesbrieven beschikbaar voor het PO en het VO.

[Lesbrieven VO](#)

[Kwartetspel \(app\)](#)

[Kwartetspel \(pdf\)](#)

De bevrijding in je buurt

Amateurfilmers hebben de gebeurtenissen tijdens de Bevrijding van hun stad op film vastgelegd. Hun emotionele betrokkenheid zie je terug in de beelden. Op deze website vind je een chronologisch overzicht van de Bevrijding van Nederland.

[Bronnen: De bevrijding in je buurt](#)

IN BEELD & GELUID

Netwerk Oorlogsbronnen: WOII in Nederland

Op deze website komt het aanbod aan bronnen uit en over de Tweede Wereldoorlog bij elkaar. Er is materiaal te vinden van honderden archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken uit heel Nederland. Je kunt zoeken op type materiaal, thema, plaats, datum en organisatie.

[Bronnen: WOII in Nederland](#)

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Kaart van Verzet

De Kaart van Verzet geeft in een impressie van verzetsverhalen uit heel Nederland. Van illegaal koerieren tot het regelen van onderduikadressen en van gewapende overvallen tot het vervalsen van persoonsbewijzen. Je kunt filteren op datum en locatie.

Bronnen: Kaart van Verzet

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Wordt Gemist

Met de online leeromgeving Wordt gemist bereiden leerlingen zich voor op de herdenkingen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze doen dit door het uitvoeren van onderzoek naar lokale geschiedenis en levensverhalen. Wordt gemist kan ook worden ingezet in de lessen over de Holocaust of als voorbereiding op een bezoek aan een museum, monument of herinneringscentrum.

Leeromgeving: Wordt Gemist

Over de oorlog

Over de oorlog

De website van het Verzetsmuseum bevat veel informatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Daarnaast kunnen 15 thema's rondom de oorlog specifiek bestudeerd worden. De thema's klein en gewapend verzet worden uitgebreid behandeld. Elk thema bevat tekstuele uitleg, bronnen en vragen.

Bronnen: Over de oorlog

VERZETS
RESISTANCE
MUSEUM

Dankzij de ondergrondse (Bladel)

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding. Lessenserie: Dankzij de ondergrondse

Het Bredaas Verhaal

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding.

Lessenserie: Het Bredaas Verhaal

Een paratrooper in Eindhoven

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding.

Lessenserie: Eindhoven

De John S. Thompsonbrug (Grave)

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding.

Lessenserie: Grave

Vluchteling (Holthees)

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding.

Lessenserie: Vluchteling

De kleine Elft (Reek)

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding.

Lessenserie: De kleine Elft

De brug of je leven (Son)

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding.

Lessenserie: De brug of je leven

Lessenserie Luchtarmada boven Vught

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding.

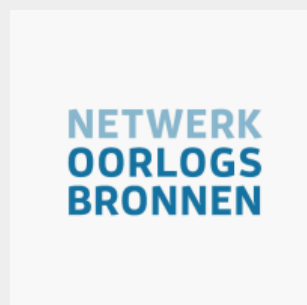
Lessenserie: Vught

Netwerk Oorlogsbronnen: WOII in Nederland

Op deze website komt het aanbod aan bronnen uit en over de Tweede Wereldoorlog bij elkaar. Er is materiaal te vinden van honderden archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken uit heel Nederland. Je kunt zoeken op type materiaal, thema, plaats, datum en organisatie.

Bronnen: WOII in Nederland

Kaart van Verzet

De Kaart van Verzet geeft in een impressie van verzetsverhalen uit heel Nederland. Van illegaal koerieren tot het regelen van onderduikadressen en van gewapende overvallen tot het vervalsen van persoonsbewijzen. Je kunt filteren op datum en locatie.

Bronnen: Kaart van Verzet

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Wordt Gemist

Met de online leeromgeving Wordt gemist bereiden leerlingen zich voor op de herdenkingen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze doen dit door het uitvoeren van onderzoek naar lokale geschiedenis en levensverhalen. Wordt gemist kan ook worden ingezet in de lessen over de Holocaust of als voorbereiding op een bezoek aan een museum, monument of herinneringscentrum.

Leeromgeving: Wordt Gemist

Over de oorlog

Over de oorlog

De website van het Verzetsmuseum bevat veel informatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Daarnaast kunnen 15 thema's rondom de oorlog specifiek bestudeerd worden. De thema's klein en gewapend verzet worden uitgebreid behandeld. Elk thema bevat tekstuele uitleg, bronnen en vragen.

Bronnen: Over de oorlog

VERZETS
RESISTANCE
MUSEUM

De bevrijding in je buurt

Amateurfilmers hebben de gebeurtenissen tijdens de Bevrijding van hun stad op film vastgelegd. Hun emotionele betrokkenheid zie je terug in de beelden. Op deze website vind je een chronologisch overzicht van de Bevrijding van Nederland.

Bronnen: De bevrijding in je buurt

IN BEELD & GELUID

Monumenten spreken: de Zaanstreek

In deze digilessen worden leerlingen door getuigen meegenomen in de geschiedenis van verschillende monumenten uit de Zaanstreek.

Digilessen: de Zaanstreek

Sporen van WWII: Webquest Noord-Holland

Welkom bij de webquest *Sporen van WWII*. Ben je klaar voor een zoektocht naar sporen van de Tweede Wereldoorlog in je eigen provincie?

vmbo

havo/vwo

Tweede Wereldoorlog

Geschiedenislokaal: Tweede Wereldoorlog in Amsterdam

Het Stadsarchief Amsterdam heeft een selectie van bronnen gemaakt die gaan over de Tweede Wereldoorlog in en rond Amsterdam. Hiermee kun je als docent zelf aan de slag, bijvoorbeeld als aanvulling op de les of door zelf lesmateriaal te maken. Voorbeelden van bronnen zijn foto's, pamfletten, posters en andere documenten zoals een Ariërverklaring. Iedere bron bevat een korte uitleg en informatie over de herkomst en je kunt bronnen filteren op onderwerp.

Bronnen: Tweede Wereldoorlog in Amsterdam

Tweede Wereldoorlog

Geschiedenislokaal: Tweede Wereldoorlog in Alkmaar

Het Regionaal Archief Alkmaar heeft een selectie van bronnen gemaakt die gaan over de Tweede Wereldoorlog in en rond Alkmaar. Hiermee kun je als docent zelf aan de slag, bijvoorbeeld als aanvulling op de les of door zelf lesmateriaal te maken. Voorbeelden van bronnen zijn foto's, pamfletten, posters en andere documenten zoals een video van een Jeugdstormparade in Alkmaar. Iedere bron bevat een korte uitleg en informatie over de herkomst en je kunt bronnen filteren op onderwerp.

Bronnen: Tweede Wereldoorlog in Alkmaar

75 JAAR VRJHEID

75 Jaar vrijheid

Geschiedenislokaal: 75 jaar vrijheid in Waterland

Het Waterlands Archief heeft een selectie van bronnen gemaakt die gaan over de Tweede Wereldoorlog in de omgeving. Hiermee kun je als docent zelf aan de slag, bijvoorbeeld als aanvulling op de les of door zelf lesmateriaal te maken. Iedere bron bevat een korte uitleg en informatie over de herkomst en je kunt bronnen filteren op onderwerp. Ook zijn er enkele opdrachten en werkvormen beschikbaar.

Bronnen: 75 jaar vrijheid in Waterland

Tweede Wereldoorlog

Geschiedenislokaal: Tweede Wereldoorlog in Haarlem

Het Noord-Hollands Archief heeft een selectie van bronnen gemaakt die gaan over de Tweede Wereldoorlog in Haarlem. Hiermee kun je als docent zelf aan de slag, bijvoorbeeld als aanvulling op de les of door zelf lesmateriaal te maken. Iedere bron bevat een korte uitleg en informatie over de herkomst en je kunt bronnen filteren op onderwerp. Ook zijn er enkele opdrachten en werkvormen beschikbaar.

Bronnen: Tweede Wereldoorlog in Haarlem

Netwerk Oorlogsbronnen: WOII in Nederland

Op deze website komt het aanbod aan bronnen uit en over de Tweede Wereldoorlog bij elkaar. Er is materiaal te vinden van honderden archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken uit heel Nederland. Je kunt zoeken op type materiaal, thema, plaats, datum en organisatie.

Bronnen: WOII in Nederland

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Kaart van Verzet

De Kaart van Verzet geeft in een impressie van verzetsverhalen uit heel Nederland. Van illegaal koerieren tot het regelen van onderduikadressen en van gewapende overvallen tot het vervalsen van persoonsbewijzen. Je kunt filteren op datum en locatie.

Bronnen: Kaart van Verzet

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Wordt Gemist

Met de online leeromgeving Wordt gemist bereiden leerlingen zich voor op de herdenkingen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze doen dit door het uitvoeren van onderzoek naar lokale geschiedenis en levensverhalen. Wordt gemist kan ook worden ingezet in de lessen over de Holocaust of als voorbereiding op een bezoek aan een museum, monument of herinneringscentrum.

Leeromgeving: Wordt Gemist

Over de oorlog

Over de oorlog

De website van het Verzetsmuseum bevat veel informatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Daarnaast kunnen 15 thema's rondom de oorlog specifiek bestudeerd worden. De thema's klein en gewapend verzet worden uitgebreid behandeld. Elk thema bevat tekstuele uitleg, bronnen en vragen.

Bronnen: Over de oorlog

VERZETS
RESISTANCE
MUSEUM

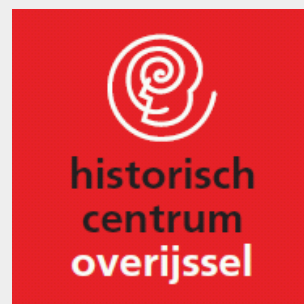

Expeditie Vrijheid

In het lesmateriaal van Expeditie Vrijheid ligt de focus op leren over de Tweede Wereldoorlog in Overijssel. Het lesmateriaal in Expeditie Vrijheid is ontwikkeld in samenwerking met 10 partnerscholen. Het materiaal is geschikt voor de bovenbouw van het po en de onderbouw van het vo.

Lesmateriaal: Expeditie Vrijheid

De bevrijding in je buurt

Amateurfilmers hebben de gebeurtenissen tijdens de Bevrijding van hun stad op film vastgelegd. Hun emotionele betrokkenheid zie je terug in de beelden. Op deze website vind je een chronologisch overzicht van de Bevrijding van Nederland.

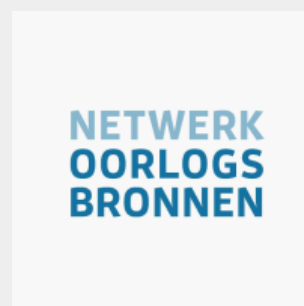
Bronnen: De bevrijding in je buurt

Netwerk Oorlogsbronnen: WOII in Nederland

Op deze website komt het aanbod aan bronnen uit en over de Tweede Wereldoorlog bij elkaar. Er is materiaal te vinden van honderden archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken uit heel Nederland. Je kunt zoeken op type materiaal, thema, plaats, datum en organisatie.

Bronnen: WOII in Nederland

Kaart van Verzet

De Kaart van Verzet geeft in een impressie van verzetsverhalen uit heel Nederland. Van illegaal koerieren tot het regelen van onderduikadressen en van gewapende overvallen tot het vervalsen van persoonsbewijzen. Je kunt filteren op datum en locatie.

Bronnen: Kaart van Verzet

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Wordt Gemist

Met de online leeromgeving Wordt gemist bereiden leerlingen zich voor op de herdenkingen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze doen dit door het uitvoeren van onderzoek naar lokale geschiedenis en levensverhalen. Wordt gemist kan ook worden ingezet in de lessen over de Holocaust of als voorbereiding op een bezoek aan een museum, monument of herinneringscentrum.

Leeromgeving: Wordt Gemist

Over de oorlog

Over de oorlog

De website van het Verzetsmuseum bevat veel informatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Daarnaast kunnen 15 thema's rondom de oorlog specifiek bestudeerd worden. De thema's klein en gewapend verzet worden uitgebreid behandeld. Elk thema bevat tekstuele uitleg, bronnen en vragen.

Bronnen: Over de oorlog

VERZETS
RESISTANCE
MUSEUM

De bevrijding in je buurt

Amateurfilmers hebben de gebeurtenissen tijdens de Bevrijding van hun stad op film vastgelegd. Hun emotionele betrokkenheid zie je terug in de beelden. Op deze website vind je een chronologisch overzicht van de Bevrijding van Nederland.

Bronnen: De bevrijding in je buurt

IN BEELD EN GELUID

Netwerk Oorlogsbronnen: WOII in Nederland

Op deze website komt het aanbod aan bronnen uit en over de Tweede Wereldoorlog bij elkaar. Er is materiaal te vinden van honderden archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken uit heel Nederland. Je kunt zoeken op type materiaal, thema, plaats, datum en organisatie.

Bronnen: WOII in Nederland

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Kaart van Verzet

De Kaart van Verzet geeft in een impressie van verzetsverhalen uit heel Nederland. Van illegaal koerieren tot het regelen van onderduikadressen en van gewapende overvallen tot het vervalsen van persoonsbewijzen. Je kunt filteren op datum en locatie.

Bronnen: Kaart van Verzet

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Wordt Gemist

Met de online leeromgeving Wordt gemist bereiden leerlingen zich voor op de herdenkingen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze doen dit door het uitvoeren van onderzoek naar lokale geschiedenis en levensverhalen. Wordt gemist kan ook worden ingezet in de lessen over de Holocaust of als voorbereiding op een bezoek aan een museum, monument of herinneringscentrum.

Modules: Wordt Gemist

Over de oorlog

Over de oorlog

De website van het Verzetsmuseum bevat veel informatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Daarnaast kunnen 15 thema's rondom de oorlog specifiek bestudeerd worden. De thema's klein en gewapend verzet worden uitgebreid behandeld. Elk thema bevat tekstuele uitleg, bronnen en vragen.

Bronnen: Over de oorlog

Walcheren onder water 1944-1946

Verhalen over het bombardement van de Britse Royal Air Force in oktober 1944 op de dijken van Walcheren. Het doel was de Schelde en daarmee de haven van Antwerpen veilig te stellen voor het aanvoer van geallieerde troepen. Walcheren werd onder water gezet voor de bevrijding van Europa. De verhalen kunnen goed worden gebruikt in lessen voor leerlingen van havo en vwo.

Verhalen: Walcheren onder water

Sporen van WWII: Webquest Zeeland

Welkom bij de webquest *Sporen van WWII*. Ben je klaar voor een zoektocht naar sporen van de Tweede Wereldoorlog in je eigen provincie?

vmbo

havo/vwo

Slag om de Schelde

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (12-14 jaar) zijn lesbrieven beschikbaar. De Liberation Route-lesbrieven sluiten aan op het landelijke verhaal over de Tweede Wereldoorlog met lokale verhalen over de oorlog en de bevrijding. Lessenserie: Slag om de Schelde

Aanvullende informatie

Netwerk Oorlogsbronnen: WOII in Nederland

Op deze website komt het aanbod aan bronnen uit en over de Tweede Wereldoorlog bij elkaar. Er is materiaal te vinden van honderden archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken uit heel Nederland. Je kunt zoeken op type materiaal, thema, plaats, datum en organisatie.

Bronnen: WOII in Nederland

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Kaart van Verzet

De Kaart van Verzet geeft in een impressie van verzetsverhalen uit heel Nederland. Van illegaal koerieren tot het regelen van onderduikadressen en van gewapende overvallen tot het vervalsen van persoonsbewijzen. Je kunt filteren op datum en locatie.

Bronnen: Kaart van Verzet

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Wordt Gemist

Met de online leeromgeving Wordt gemist bereiden leerlingen zich voor op de herdenkingen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze doen dit door het uitvoeren van onderzoek naar lokale geschiedenis en levensverhalen. Wordt gemist kan ook worden ingezet in de lessen over de Holocaust of als voorbereiding op een bezoek aan een museum, monument of herinneringscentrum.

Leeromgeving: Wordt Gemist

Over de oorlog

Over de oorlog

De website van het Verzetsmuseum bevat veel informatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Daarnaast kunnen 15 thema's rondom de oorlog specifiek bestudeerd worden. De thema's klein en gewapend verzet worden uitgebreid behandeld. Elk thema bevat tekstuele uitleg, bronnen en vragen.

Bronnen: Over de oorlog

VERZETS
RESISTANCE
MUSEUM

Sporen van WWII: Zuid-Holland

Welkom bij de webquest *Sporen van WWII*. Ben je klaar voor een zoektocht naar sporen van de Tweede Wereldoorlog in je eigen provincie?

vmbo

havo/vwo

Rotterdamers in de oorlog

Rotterdamers in de oorlog

Digiles over hoe Rotterdamers WO2 hebben ervaren. De lesonderdelen zijn ingedeeld op thema, van de inval tot verzet tot het dagelijks leven. De informatie in de lessen is voorzien van dagboekfragmenten, foto's, bijzondere objecten en krantenknipsels.

Digiles: Rotterdamers in de oorlog

Stadsarchief
Rotterdam

Oorlogsaffiches

Geschiedenislokaal: Midden Holland

Op deze website vind je (primaire) bronnen over de geschiedenis van de regio Midden-Holland. Ze komen uit de collecties van het Streekarchief Midden-Holland, van Gouda tot Krimpen aan den IJssel. Er zijn bronnen over Joods leven, WO2 in beeld en Oorlogsaffiches. Voor dit laatste thema is ook lesmateriaal gemaakt.

Bronnen: Geschiedenislokaal Midden Holland

Les: Oorlogsaffiches

De bevrijding in je buurt

Amateurfilmers hebben de gebeurtenissen tijdens de Bevrijding van hun stad op film vastgelegd. Hun emotionele betrokkenheid zie je terug in de beelden. Op deze website vind je een chronologisch overzicht van de Bevrijding van Nederland.

Bronnen: De bevrijding in je buurt

IN BEELD EN GELUID

Over de oorlog

Over de oorlog

De website van het Verzetmuseum bevat veel informatie over de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Daarnaast kunnen 15 thema's rondom de oorlog specifieker bestudeerd worden. De thema's klein en gewapend verzet worden uitgebreid behandeld. Elk thema bevat tekstuele uitleg, bronnen en vragen.

Bronnen: Over de oorlog

VERZETS
RESISTANCE
MUSEUM

Netwerk Oorlogsbronnen: WOII in Nederland

Op deze website komt het aanbod aan bronnen uit en over de Tweede Wereldoorlog bij elkaar. Er is materiaal te vinden van honderden archieven, musea, herinneringscentra en bibliotheken uit heel Nederland. Je kunt zoeken op type materiaal, thema, plaats, datum en organisatie.

Bronnen: WOII in Nederland

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Kaart van Verzet

De Kaart van Verzet geeft in een impressie van verzetsverhalen uit heel Nederland. Van illegaal koerieren tot het regelen van onderduikadressen en van gewapende overvallen tot het vervalsen van persoonsbewijzen. Je kunt filteren op datum en locatie.

Bronnen: Kaart van Verzet

NETWERK
OORLOGS
BRONNEN

Lessenserie Ellis & Bernie

Ellis & Bernie is een zesdelige lessenserie over discriminatie en Jodenvervolging voor de onderbouw van het VMBO. Met dit lespakket wordt geprobeerd de belevingswereld van leerlingen te bereiken zodat zij kunnen proberen zich een voorstelling te maken van een leefwereld zonder vrijheid.

Lessenserie: Ellis & Bernie

Wordt Gemist

Met de online leeromgeving Wordt gemist bereiden leerlingen zich voor op de herdenkingen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze doen dit door het uitvoeren van onderzoek naar lokale geschiedenis en levensverhalen. Wordt gemist kan ook worden ingezet in de lessen over de Holocaust of als voorbereiding op een bezoek aan een museum, monument of herinneringscentrum.

Leeromgeving: Wordt Gemist

Nationaal Monument Oranjestraat*

Het Oranjestraat was de bijnaam van de Scheveningse gevangenis tijdens de Tweede Wereldoorlog. In deze les ontdekken leerlingen aan de hand van tien verhalen van echte gevangenen de geschiedenis van het Oranjestraat. Het materiaal is geschikt voor leerjaar 3 van het

Cultuur
menu

vmbo/havo/vweo. De les kan goed worden gecombineerd met een bezoek aan het museum.

Lesbrief Nationaal Monument
Oranjehotel

Museum Sophiahof/Indisch Herinneringscentrum*

Leerlingen leren meer over de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog voor een van de Nederlandse koloniën. Ze krijgen inzicht in de verschillende motieven om te migreren en kunnen aan het einde van de les reflecteren op hoe mensen naar elkaar kijken en hoe er naar zichzelf gekeken wordt. Deze les is geschikt voor leerjaar 2 van het VO en is ontwikkeld ter voorbereiding op een museumbezoek.

Lesbrief Museum Sophiahof / Indisch
Herinneringscentrum

*Cultuur
menu*

* De deelnemende musea gaan vanaf 20 november 2020 weer door met het geven van de Cultuurmenu VO lessen. Alle cultuurmenulessen worden gegeven met inachtneming van de RIVM coronamaatregelen. Ook de busmaatschappij houdt zich hieraan. U kunt nog lessen boeken tot en met **eind juni 2021**. Op www.cultuurmenu.nl staat alle informatie.

Geef je mening!

We zijn heel erg benieuwd wat je van dit arrangement vindt!

Je kunt ons helpen dit arrangement te verbeteren/compleet te maken door het invullen van deze korte vragenlijst:

<https://nl.surveymonkey.com/r/LBQKCZ5>

Over VO-content

Dit arrangement is samengesteld door VO-content, met als doel om docenten te voorzien van een groot aanbod van passende leermaterialen die open beschikbaar zijn.

- VO-content is een initiatief **van en voor scholen** en heeft een groot netwerk in de VO-sector. Ruim **400** VO-scholen zijn lid.
- VO-content draagt bij aan de ontwikkeling van het voortgezet onderwijs naar **leren en onderwijzen op maat**.
- VO-content doet dit door **digitaal leermateriaal** te creëren en te onderhouden en **training en begeleiding op maat** te geven aan scholen.
- VO-content is een sociale onderneming die **zonder winstoogmerk** werkt aan het realiseren van haar maatschappelijke doel.

**Meer
weten?
Neem
contact op!**

•

030 232 4822
info@vo-content.nl
www.vo-content.nl

•

Over dit lesmateriaal

Colofon

Auteurs	Stichting VO-content
Team	Wikiwijs Maken Auteurs
Laatst gewijzigd	26 juni 2020 om 11:37
Licentie	De Internationale Creative Commons 4.0 licentie waarbij de gebruiker het werk mag kopiëren, verspreiden en doorgeven en afgeleide werken mag maken onder de voorwaarden: Naamsvermelding en Gelijk Delen, zie http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/ . Meer informatie over de CC Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationale licentie licentie.

Aanvullende informatie over dit lesmateriaal

Van dit lesmateriaal is de volgende aanvullende informatie beschikbaar:

Leerniveaus	VMBO gemengde leerweg, 2, VMBO kaderberoepsgerichte leerweg, 1, VWO 2, VMBO kaderberoepsgerichte leerweg, 2, VMBO basisberoepsgerichte leerweg, 4, VMBO gemengde leerweg, 3, VMBO basisberoepsgerichte leerweg, 1, VMBO theoretische leerweg, 1, HAVO 1, VMBO theoretische leerweg, 4, VMBO gemengde leerweg, 1, VMBO theoretische leerweg, 2, VMBO basisberoepsgerichte leerweg, 2, VWO 1, HAVO 3, VWO 3, VMBO theoretische leerweg, 3, VMBO basisberoepsgerichte leerweg, 3, VMBO kaderberoepsgerichte leerweg, 4, HAVO 2, VMBO gemengde leerweg, 4, VMBO kaderberoepsgerichte leerweg, 3
Eindgebruiker	leraar
Studiebelasting	4 uur en 0 minuten
Trefwoorden	75 jaar vrijheid, bevrijding, burgerschap, geschiedenis, tweede wereldoorlog, vo-content, vrijheid

Gebruikte Wikiwijs Arrangementen

75 jaar vrijheid - per provincie (2020)

Link: <https://maken.wikiwijs.nl/155844/>

Auteur: VO-content, Stichting

75 jaar vrijheid - per thema (2020)

Link: <https://maken.wikiwijs.nl/155815/>

Auteur: VO-content, Stichting

75 jaar vrijheid - per vak (2020)

Link: <https://maken.wikiwijs.nl/155814/>

Auteur: VO-content, Stichting